

RECEPTOR

januari 2004

NeCeDo
NEDERLANDS CENTRUM VOOR
DOPINGVRAAGSTUKKEN

Resultaten enquête onder topsporters

Positieve beoordeling maar ook verbeterpunten

Iedere vier jaar houdt het NeCeDo een enquête onder topsporters om de kennis over en houding ten opzichte van doping in kaart te brengen. De laatste resultaten wijzen uit dat er een grote groep Nederlandse topsporters is die doping rigoureus afwijst. Het bestaande anti-dopingbeleid moet wat hen betreft gecontinueerd worden, maar kan op bepaalde punten nog wel verbeteringen ondergaan.

De enquête (uitgezet in december 2002) bestond uit twee deelonderzoeken. Het eerste deelonderzoek was erop gericht om de psychosociale achtergronden van dopinggebruik te achterhalen. Kort gezegd kwam het erop neer dat er gekeken werd wat nu de redenen voor sporters zouden kunnen zijn om doping te gaan gebruiken. In het tweede deelonderzoek werd bekeken of het Nederlands dopingbeleid effect heeft. Het zou te ver voeren om beide onderdelen uitgebreid in één artikel te bespreken, vandaar dat in dit artikel de nadruk wordt gelegd op het tweede deelonderzoek, de evaluatie van het anti-dopingbeleid. De vragen die hierbij centraal stonden, waren de volgende: wat vinden Nederlandse topsporters van het huidige anti-dopingbeleid?; hoe is dit beleid eventueel te verbeteren?; en hoe staat het met de kennis van de sporters over dopinggerelateerde onderwerpen? Het onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met TNO – Preventie en Gezondheid uit Leiden en met medewerking van NOC*NSF.

Opzet enquête

In december 2002 hebben alle sporters met een A- of B-status en alle sporters die in het kalenderjaar 2002 zijn uitgekomen voor een nationaal juniorenteam ("Jong Oranje") een enquête ontvangen met de titel "De houding van topsporters ten aanzien van het gebruik van doping". Dit waren in totaal 1748 sporters, waarvan er 656 een ingevulde vragenlijst hebben teruggestuurd. Deze respons (38%) was enigszins lager dan de eerder uitgevoerde enquêtes onder topsporters (40% in 1993 en 45% in 1997), maar gezien het feit dat de vragen-

lijst van 2002 aanzienlijk langer was dan de eerder gebruikte lijsten, is het een responspercentage waarmee het NeCeDo redelijk tevreden is.

Bij het uitzetten van een enquête zijn er twee moeilijkheden. Ten eerste is het de vraag in hoeverre de respondenten representatief zijn voor "de Nederlandse topsporter". Ten tweede hebben mensen in algemene zin de neiging om sociaal wenselijke antwoorden te geven, zeker als het onderwerp enigszins gevoelig ligt, zoals bij doping het geval is. Met deze moeilijkheden moet altijd rekening worden gehouden bij dusdanig onderzoek, en het is nooit uit te sluiten dat dit de uiteindelijke resultaten heeft beïnvloed.

Aan de andere kant konden de vragenlijsten volstrekt anoniem worden ingevuld, juist om openhartige antwoorden mogelijk te maken. Hierom, en op basis van de ervaringen in een vooronderzoek (wat bestond uit uitgebreide interviews onder zestien sporters en acht begeleiders), zien de onderzoekers weinig aanleiding om te twijfelen aan de uitkomsten van de enquête, temeer daar de persoonlijke kenmerken leeftijd, geslacht en beoefende tak van sport van de respondenten nagenoeg overeen kwamen met die onder de totale groep topsporters in Nederland.

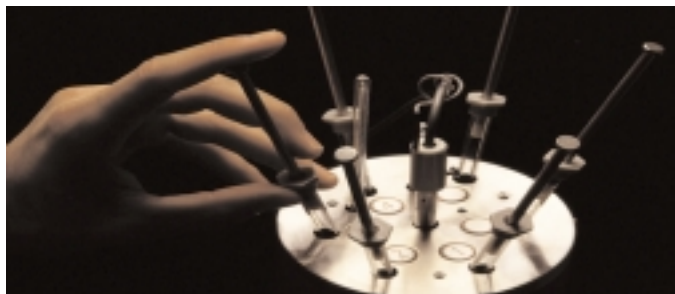
Doping? Nee!

De houding van topsporters ten opzichte van doping bleek vrij eenduidig: de Nederlandse topsporters wijzen het gebruik van doping sterk af. Het feit dat er in Nederland een anti-dopingbeleid wordt gevoerd, wordt als positief ervaren. Liefst 95% van de respondenten is het in

meer of mindere mate eens met de stelling dat dopinggebruik ontmoedigd moet worden. Tevens vindt 97% dat dopinggebruikers de competitie vervalsen en is 98,5% het eens met de stelling "ik wil alleen winnen als ik het op eigen kracht kan".

Kennis kan beter

De basale kennis over de procedures die gevolgd worden bij dopingcontroles is goed te noemen, al kan het natuurlijk altijd beter. De enquête laat het ook toe om de scores op de kennisvragen te vergelijken met de vorige evaluatie. Op deze manier kan bekeken worden of de kennis over dopingvraagstukken bij de Nederlandse topsporters in de afgelopen jaren is verbeterd. De vragen die zowel in 2002 als in 1997 zijn gesteld, staan in tabel 1. Zes vragen worden beter beantwoord, alleen de vraag over medische dispensaties wordt slechter beantwoord. Het is niet zo dat medicijnen op doktersvoorschrift altijd gebruikt mogen worden, maar het is wel zo dat veelgebruikte medicijnen, zoals astmageneesmiddelen, toegestaan zijn voor astmatische mits zij over een doktersverklaring beschikken waarmee kan worden aangetoond dat zij inderdaad astmaklachten hebben (zie ook het artikel over een onafhankelijk panel elders in deze Receptor). De slechtst beantwoorde vraag ging over het ondertekenen van het dopingcontroleformulier; maar liefst de helft van de respondenten had deze vraag niet goed. Na afloop van een dopingcontrole dient een sporter te allen tijde het door de dopingcontrole official ingevulde formulier te ondertekenen. Dit geldt ook als een sporter niet

Inhoud

In deze receptor komen de volgende onderwerpen aan bod:

- 1 Positieve beoordeling maar ook verbeterpunten
- 2 Athletes Anonymous
- 4 Huisarts op nascholing in dopingland
- 4 Begeleiders gebonden?
- 5 THG zet rechtspositie topsporters onder druk
- 6 WADA-dopinglijst 2004 van kracht
- 6 Onafhankelijk Panel gaat zich buigen over dispensatieverzoeken
- 6 Nieuwe voorlichtingsmaterialen vertraagd
- 7 Nieuw zekerheidsstelsel voor voedingssupplementen
- 8 Interview met Staatssecretaris C. Ross-van Dorp
- 8 Colofon

Tabel 1. Percentage goede antwoorden op vragen over procedures waar een sporter zich aan moet houden rondom dopingcontroles.

Vraag	juiste antwoord	1997	2002
Voedingssupplementen kunnen vervuild zijn met doping	waar	63%	88%
Middelen die je bij de drogist kunt kopen kunnen doping bevatten	waar	81%	95%
Alleen de winnaar kan worden geselecteerd voor dopingcontrole	onwaar	97%	98%
De gehele procedure moet worden afgemaakt, ook al duurt het uren	waar	88%	93%
Dopingcontroleformulier moet altijd worden getekend	waar	30%	50%
Weigeren dopingcontrole kan schorsing voor lange termijn opleveren	waar	79%	80%
Medicijnen op doktersvoorschrift mogen altijd gebruikt worden	onwaar	82%	62%

akkoord gaat met de gevolgte procedure. Een handtekening betekent namelijk niet dat de sporter akkoord is gegaan met de procedure, maar dat akkoord is gegaan met de informatie die op het formulier is opgeschreven (een sporter kan namelijk zijn/haar bezwaren tegen de gevolgte procedure eveneens op het formulier aangeven). Op het gebied van kennis over dopinggeduide middelen (over de vraag of deze op de dopinglijst staan en wat de effecten ervan zijn) is er nog voldoende bij te spijkeren. Dat anabole steroïden, EPO en amfetamines verboden terrein zijn voor sporters is bij meer dan 80% van de respondenten bekend, maar een derde denkt bijvoorbeeld dat insuline is toegestaan (wat zonder doktersverklaring niet het geval is) en één op de vijf denkt dat taurine en creatine op de dopinglijst staan, terwijl dit niet zo is.

Bekendheid NeCeDo is gegroeid

De stichting Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken raakt steeds beter bekend onder de topsporters. Liefst 84% van de respondenten had reeds voor de enquête van het NeCeDo gehoord, wat een grote stap vooruit is in vergelijking met 1997 (50%) en 1993 (34%). Sporters worden vooral door NOC*NSF en de eigen sportbond op de hoogte gebracht van het bestaan van het NeCeDo. Bovendien noemde bijna tweederde (onder andere) het NeCeDo op de vraag wie de sporter zou benaderen bij een vraag over doping (zie tabel 2; deze vraag werd in 1993 nog niet gesteld). Dit geeft aan dat het NeCeDo bekendheid geniet als hét kenniscentrum op het gebied van dopingvraagstukken.

Tabel 2. Wie zouden de respondenten benaderen bij dopinggerelateerde vragen (meerdere antwoorden mogelijk).

	1997	2002
NeCeDo	20%	63%
Bondsarts	44%	38%
Sportarts	-	31%
Huisarts	27%	23%
Fysiotherapeut	14%	23%
NOC*NSF	20%	22%
Individuele/club coach	14%	21%
Bondscoach	24%	18%
Individuele/club trainer	15%	18%
Sportbond	14%	15%
Ouders	6%	13%
Bondstrainer	-	10%
Diëtist/voedingsdeskund.	2%	8%
Inspanningsfysioloog	3%	3%
Sportpsycholoog	-	2%
Overig	-	10%

Ook de voorlichtingsmaterialen van het NeCeDo genieten grote bekendheid en worden gebruikt door de respondenten. Hierbij spant de dopingwaaier de kroon: liefst 79% van de respondenten kent deze waaier, en van deze sporters gebruikt 91% ook daadwerkelijk de waaier om te bekijken welke medicijnen zijn toegestaan of om de dopingcontroleprocedure nog eens na te lopen. Naar de bekendheid van voorlichtingsbijeenkomsten is niet gevraagd (deze worden georganiseerd door sportbonden), maar een kwart van de respondenten was wel eens aanwezig geweest bij zo'n bijeenkomst (zie tabel 3).

Tabel 3. Bekendheid met en mate van gebruik van NeCeDo-voorlichtingsproducten.

	Bekend	Gebruikt
Dopingwaaier	79%	91%
Folder "IOC-dopinglijst"	30%	86%
Folder "Dopingcontroleprocedure"	47%	93%
Website		
www.necedo.nl	31%	74%
Doping Infolijn		
0900 - 2001 000	46%	19%
Voorlichtingsbijeenkomst	-	26%

Tips voor aanpassingen beleid

Het gevoerde beleid, gericht op voorlichting en dopingcontroles, wordt door de sporters ondersteund. De respondenten is gevraagd om aan te geven hoe belangrijk zij verschillende onderdelen van het bestaande anti-dopingbeleid vonden. Volgens de sporters zijn de belangrijkste maatregelen om dopinggebruik te ontmoedigen (in volgorde van afnemende belangrijkheid): internationale afstemming van het beleid, geven van voorlichting, goede medische begeleiding, het opleggen van strengere sancties en het aanbieden van alternatieven voor dopinggebruik (trainings- en voedingsadviezen). Er was ook een mogelijkheid om zelf voorstellen te doen voor beleidsverbeteringen. Deze aanbevelingen kwamen vooral neer op het effectiever inzetten van bestaande maatregelen: meer voorlichting geven en meer, en beter afgestemde, controles uitvoeren. Overigens was 57% van de respondenten in het afgelopen jaar minstens één keer op doping gecontroleerd; 33% had zelfs meegewerkt aan een controle buiten wedstrijdverband. Dit aantal kan dus nog worden uitgebreid, ook al gezien het resultaat dat 78% van de respondenten aangaf geen moeite te hebben met het afstaan van bloed in het kader van een dopingcontrole.

Een veel gemaakte opmerking was dat de respondenten meer informatie wilden hebben over de veiligste manier waarop zij voedingssupplementen kunnen nemen. Op het moment dat de enquête werd gehouden was het NeCeDo met verschillende partners reeds hierover

in gesprek, en naar aanleiding van dit probleem is inmiddels het NZVT gestart (zie pagina 7).

Wat de huidige dopinglijst betreft is er nogal wat commentaar. Tweederde van de respondenten vindt dat dagelijkse medicijnen, zoals hoestdrankjes, niet thuis horen op de dopinglijst en een vergelijkbaar percentage vindt dat uitsluitend middelen die én prestatiebevorderend én gevaarlijk voor de gezondheid zijn op de dopinglijst thuis horen. Slechts 28% was het eens met de stelling dat het zinloos is om middelen op de dopinglijst te zetten die niet opgespoord kunnen worden. Deze resultaten zullen door het NeCeDo gebruikt worden bij internationale overleggen over de samenstelling van de dopinglijst.

Conclusie

De periodieke enquête onder topsporters heeft een interessant beeld opgeleverd, wat gebruikt kan worden om sturing te geven aan het toekomstig beleid op het gebied van dopingvraagstukken binnen Nederland. Een grote groep topsporters wijst dopinggebruik resoluut af en steunt het gevoerde anti-dopingbeleid. De bestaande voorzieningen op dit gebied kunnen wel effectiever ingezet worden. Dit gaat dan met name om de afstemming van dopingcontroles, de afstemming van het internationale dopingbeleid en het geven van meer voorlichting. Het NeCeDo zal, samen met de partners binnen het anti-dopingbeleid, er naar streven om deze verbeteringen door te voeren voor de nieuwe enquête zal worden uitgezet, naar verwachting in 2006.

Athletes Anonymous

Onlangs deed IOC-voorzitter Jacques Rogge in het kader van het anti-dopingbeleid een oproep aan coaches om informatie over dopinggebruik te verstrekken. Aanleiding was de anonieme tip van een Amerikaanse coach, die leidde tot de ontdekking van het nieuwe dopingmiddel THG. 'Het grote probleem van deze middelen is dat je ze niet kunt vinden als je geen aanwijzing hebt waar je ze moet zoeken', aldus Rogge. 'Deze coach verdient de Nobelprijs. Als hij die tip niet had gegeven, hadden we nu nog niks geweten'. Bij monde van diezelfde voorzitter heeft het IOC de recent op THG betrapte atleet Dwain Chambers zelfs een voorstel tot strafvermindering gedaan. Het IOC hoopt dat Chambers uit de school zal klappen en voor klokkenluider speelt. In ruil daarvoor zal zijn schorsing worden ingekort. Een dergelijke opvatting zou een reden kunnen zijn voor de

oprichting van een zogenaamde 'kliklijn', een manier om het geven van anonieme tips mogelijk te maken. Zitten wij in Nederland wel te wachten op zo'n kliklijn?

Kliklijn

Een kliklijn is een telefonisch meldpunt voor (mogelijke) overtredingen of andere misstanden. Hierbij zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan een kliklijn voor dopingovertredingen. Sporters, trainers/coaches, andere begeleiders, maar ook ouders, vrienden/kennissen, mensen van de vereniging of club kunnen dan van zo'n kliklijn gebruik maken om anoniem beschuldigingen te uiten. Al dan niet terecht zouden vermoedens van dopinggebruik en gronden voor bepaalde verdenkingen kunnen worden gemeld. Dit zou een aanleiding kunnen zijn voor dopingcontrole uitvoerende organisaties om een 'verdachte' sporter te controleren of om andere

opsporingsmethoden in te zetten. In Nederland kent de sport geen kliklijn voor dopingovertredingen en de vraag is of dat wenselijk zou zijn.

Over de grens

In Engeland is men al overgegaan tot het openen van een 'hotline' voor dopingovertredingen. Meldingen van tipgevers worden anoniem en vertrouwelijk behandeld. Ook in Amerika wil men overgaan tot een zogenaamd 'whistle-blower program'. De Amerikaanse atletiekbond heeft een telefoonlijn geopend om het voor sporters en coaches makkelijker te maken het bestaan van nieuwe en onbekende dopingmiddelen, dopinggebruikers en degenen die hen van die middelen voorzien te rapporteren. Het Amerikaanse Olympisch Comité en de Amerikaanse anti-dopingorganisatie (USADA) worden nu aangehouden om navolging te geven aan dit 'zero tolerance' beleid. Ook Australië kent al zijn eigen 'anabolenlijn', een onderdeel van een grootscheeps offensief tegen de anabolenhandel. Gebruikers en hun partners kunnen zichzelf melden om therapie te regelen en dealers kunnen worden aangegeven.

Voordelen

Wat zijn de voordelen van het openen van een anonieme kliklijn? Om te beginnen kan er dankzij dit soort meldingen gericht anti-dopingbeleid worden gevoerd. Een melding kan leiden tot onderzoek naar een specifieke overtreding en draagt zo bij aan de effectiviteit van het beleid. Bovendien, als een melding onterecht blijkt te zijn dan zal het onderzoek verder zonder sancties blijven.

Daarnaast kan er een preventieve werking uitgaan van zo'n kliklijn. De wetenschap dat iedereen de mogelijkheid heeft om je 'aan te geven', kan voor sporters en begeleiders afschrikkend werken bij de overweging om al dan niet een overtreding te begaan.

Verder zijn principes als 'fair play' en 'gelijke krachtmeting' in het geding wanneer het gaat om doping, hetgeen het geven van tips rechtvaardigt. Schone sporters worden gedupeerd, omdat met externe middelen het wedstrijdverval wordt verstoord. Niet-gebruikers zijn daarvan het slachtoffer en vanuit dat oogpunt ligt het voor de hand dat zij misstanden kunnen melden. Het melden van 'oneerlijke concurrentie' is dan geen klikken maar voor je rechten opkomen.

Een ander voordeel van een kliklijn is recentelijk aan het licht gekomen door de THG-affaire in de VS. Een anonieme tip van een coach stelde laboratoria in staat een nieuwe 'designer steroïd' te traceren. Vervolgens bleek een aantal grote namen in de sport positief te zijn op THG.

Tot slot kan nog worden gezegd dat het garanderen van anonimiteit voor de melder drempelverlagend werkt. Niemand wil bekendstaan als 'klikspaan'. De mogelijkheid om een verdenking uit de doeken te doen zonder de eigen naam te noemen, zal ertoe bijdragen dat een aanzienlijk groter aantal personen het nummer van de kliklijn zal draaien.

Groeiend aantal kliklijnen

Een ander argument dat pleit voor instelling van een doping-kliklijn, zou kunnen zijn dat dit soort lijnen op diverse andere gebieden al gemeengoed is in Nederland. Verschillende sectoren in de Nederlandse maatschappij zijn al bekend met het fenomeen 'kliklijn', 'klaaglijn', 'meldpunt' en andere termen voor het anoniem melden van malafide praktijken. Een van de bekendste is waarschijnlijk de tiplijn Meld Misdaad Anoniem. Andere voorbeelden zijn de kliklijn illegale software, een lijn voor niet-rokende werknemers, een klaaglijn voor ongewenst gedrag van collega's en het meldpunt voor seksuele intimidatie. Het mooiste voorbeeld is waarschijnlijk de kliklijn van het Productchap Vis. Die stelt mensen in staat om door te geven of de eerste Hollandse Nieuwe wordt gesigneerd voor de afgesproken datum... Ook in de sport heeft de kliklijn overigens zijn intrede al gedaan. Zo kennen we in Nederland het Meldpunt Voetbalvandalisme en de kliklijn tegen racisme in het stadion.

Nadelen

De andere kant van de spreekwoordelijke medaille geeft vooralsnog in Nederland echter de doorslag. De voordelen van een anonieme kliklijn wegen volgens de Nederlandse sport niet op tegen de nadelen die kleven aan een dergelijk meldpunt. Het zijn er ook nogal wat. Om te beginnen is een kliklijn een relatief zwaar opsporingsmiddel. Voor de melder is de drempel laag, voor de 'dader' kunnen de gevolgen enorm zijn. Een klikker heeft niets te vrezen als blijkt dat de melding onjuist was, voor de persoon in kwestie kunnen geruchten al fataal zijn voor een carrière.

Bovendien kunnen er grote vraagtekens geplaatst worden bij de betrouwbaarheid van een melding. Iemand die alleen maar vermoedens heeft van een dopingovertreding, zou al gebruik kunnen maken van een kliklijn. Daar komt bij dat het een simpele manier is om de concurrentie uit te schakelen, een niet geheel ondenkbaar scenario in de sportwereld. De kans op misbruik is groot, de betrouwbaarheid dus klein.

Een daarmee samenhangend probleem is dat het waarheidsgehalte van meldingen moeilijk te controleren is. Hoe weet je of een aangifte

legitiem is of dat het gaat om melding van een gerucht, geroddel of zelfs zwartmakerij? Er is een niet te verwaarlozen risico dat een kliklijn wordt gebruikt voor beschadigingsacties. Acties die wel tot gevolg hebben dat foutieve informatie in gegevensbestanden blijft hangen. Een nadeel dat daar nauw mee verbonden is, is het gevaar voor de privacy, de naam en reputatie van sporters. En het is maar de vraag of er genoeg bescherming kan worden geboden tegen beschadiging van deze belangen. Als twintig procent van de tips iets oplevert, kunnen bij de andere tachtig procent van de meldingen toch personen worden beschadigd.

Tot slot: een kliklijn lokt het aangeven van anderen uit, maakt wantrouwen en verraad respectabel en draagt bij aan het ontstaan van een verklikkermaatschappij. Lijnrecht tegenover Jacques Rogge staat dan ook het standpunt van de Franse rechtsgeleerde Montesquieu: 'Ongelukkig zijn zij die moeten leven in een land waar voor verklikkers standbeelden worden opgericht'.

Klikken en klagen

Bij de vraag naar de wenselijkheid van een kliklijn moet onderscheid worden gemaakt tussen klikken en klagen. Klikken en klagen zijn allerlei manieren om gebeurtenissen of handelingen die de betrokkene als slecht of onrechtvaardig ziet, te bestrijden. Klagen houdt in dat een melding wordt gemaakt door iemand die persoonlijk is benadeeld door een ander. Iemand die zelf last heeft van een handeling kan een klacht indienen. Vervolgens moet degene tegen wie de klacht is gericht op de hoogte worden gebracht en zijn visie kunnen geven: het beginsel van hoor en wederhoor.

Dat ligt anders bij klikken. Klikken kan worden gedaan door iedereen, los van de vraag of de klikker zelf benadeeld is. Bovendien gebeurt het klikken altijd achter iemands rug om, waardoor een kliklijn bij voorbaat een negatiever karakter draagt dan een klaaglijn. Klikken wordt algemeen gezien als lاف, onfatsoenlijk en onsportief.

De hierboven gemaakte vergelijking van een doping-kliklijn met andere meldpunten gaat dan ook niet altijd op. Zo gaat het bijvoorbeeld in het geval van het meldpunt voor seksuele intimidatie om een klachtlijn, waarbij het slachtoffer zelf de melding maakt. Bij een doping-kliklijn kunnen ook indirect betrokkenen een melding doen en zelfs mensen op basis van 'horen zeggen'.

Wetgeving

Het fenomeen klikken staat op gespannen voet met de Nederlandse wet. Zo is het de vraag of de Wet

Bescherming Persoonsgegevens instanties toestaat gegevens te registreren waarvan de betrouwbaarheid allerminst zeker is en de manier van verkrijging dubieus. Er zouden goede waarborgen moeten zijn om onjuistheden tegen te gaan en de gegevens zouden zorgvuldig getoetst moeten worden. Anders bestaat de kans dat onvolledige, onzuivere en eenzijdige gegevens worden opgetekend. Een kliklijn leidt dan tot een zwarte lijst die bepaalde mensen wellicht ten onrechte in hun reputatie en belangen aantast.

Wereld Anti-Doping Code

De Wereld Anti-Doping Code biedt de mogelijkheid om bij het opsporen van dopingovertredingen een beroep te doen op informatie van sporters. Zo kan volgens de Code een doelgerichte dopingcontrole worden uitgevoerd op basis van betrouwbare informatie van derden. De Code bepaalt verder dat de periode van schorsing kan worden verkort, als een betrapte sporter 'substantiële hulp' heeft geboden die ertoe heeft geleid dat een dopingovertreding van een ander is ontdekt of vastgesteld. Het gaat daarbij niet om de overtreding 'gebruik', maar om bijvoorbeeld bezit door begeleiders, handel of toediening. Een manier om substantiële hulp te bieden, zou kunnen zijn via een kliklijn. Op basis van de Code zijn zulke meldingen dus toegestaan. Sterker nog, de Code moedigt sporters aan met gouden tips over de brug te komen. Een theorie die, zoals gezegd, in de zaak Chambers door het IOC al in praktijk wordt gebracht.

Model Dopingreglement Nederlandse sportbonden

Gezien het verplichte karakter van de hierboven omschreven Code-regel, is deze ook opgenomen in ons Model Dopingreglement Nederlandse sportbonden. Daarentegen kent het Reglement ook een bepaling die genoemde regel duidelijk inperkt. In het Model Dopingreglement is namelijk bepaald dat dopingzaken die anoniem zijn gemeld, niet in behandeling worden genomen. Ook meldingen die nergens op gebaseerd zijn blijven zonder gevolg. Een sporter mag wel zaken melden bij de bond, maar dient dit met naam en toenaam te doen en op grond van duidelijke redenen. In Nederland is dan ook vooralsnog geen ruimte voor een anonieme kliklijn voor dopingovertredingen. Hier wordt voorlopig het al eerder genoemde credo van Montesquieu aangehangen, waarbij het niettemin eenieder vrijstaat om op de aanbiedingen van de heer Rogge in te gaan...

Huisarts op nascholing in dopingland

In de afgelopen periode werden meer dopingnascholingen gehouden voor huisartsen dan ooit tevoren. Ook in de komende maanden staan weer diverse nascholingen gepland. In 1998 kwam het NeCeDo met het onderzoek "Huisarts & Doping" naar buiten. Toen al bleek dat huisartsen vinden dat ze te weinig over doping weten en hun kennis graag willen opvijzelen. Het lijkt erop dat de nascholingsbureaus voor huisartsen dat hiaat in kennis nu voortvarend aan het wegpoetsen zijn.

Twee typen sporters

Gelet op de dopingproblematiek bij huisartsen kan er een indeling worden gemaakt in twee groepen sporters, namelijk: topsporters en cosmetische sporters. Topsporters hebben te maken met het dopingreglement en de dopinglijst van de sportorganisatie(s) en met dopingcontroles. De cosmetische sporters hebben niet met een dopingreglement te maken. Zij sporten in sport scholen en fitnesscentra met als doel een mooi lichaam (i.e. meer spiermassa, minder vetmassa en betere spierdefinitie) te verkrijgen. Tot deze groep behoren vooral (wedstrijd)bodybuilders, maar ook meer recreatieve sporters (mannen en vrouwen) die bijvoorbeeld afslankmiddelen gebruiken die dopinggeduide stoffen bevatten.

Onderzoek huisarts en doping

"Huisarts & Doping", zo luidt de titel van het onderzoeksrapport dat in 1998 verscheen onder aanvoering van sportarts Fred Hartgens. De aanleiding voor dit onderzoek was dat uit eerdere Nederlandse onderzoeken was gebleken dat huisartsen met doping te maken hebben. Alleen in welke mate dat gebeurt was onbekend. Ook was niet duidelijk hoe het was gesteld met de kennis van huisartsen over dopinggeduide middelen en hoe zij aankeken tegen doping. Voor het onderzoek werd een vragenlijst naar een steekproef van 1.000 huisartsen gestuurd. De helft beantwoordde de vragenlijst. Hieruit bleek dat 18% van de huisartsen geconfronteerd is geweest met doping in de eigen praktijk. Minimaal 9 tot 18% van de huisartsen bleek in het afgelopen jaar geconsulteerd te zijn over doping. Per arts betrof het gemiddeld 1,6 patiënten. Met 7.500 huisartsen in Nederland, 100.000 sporters die ooit doping hebben gebruikt en 40.000 sporters die op dit moment gebruiken, kan geschat worden dat de gemiddelde huisarts iets meer dan 13 patiënten heeft die ooit doping hebben gebruikt en ruim 5 die het afgelopen jaar gebruikt heb-

ben. Ruim 90% van de gebruikers betreft amateur-sporters. Belangrijkste reden van het huisartsbezoek: de ervaren klachten door het gebruik. De huisartsen beoordelen hun eigen dopingkennis als slecht en ruim 70% gaf ook aan de kennis omtrent dit item te willen verbeteren.

Vragen aan de Doping Infolijn

Naast bovengenoemd onderzoek zijn er meer indicaties dat artsen op zoek zijn naar informatie. Bij de Doping Infolijn komen geregeld telefoontjes binnen van artsen. De cijfers over 2002 geven aan dat 3% van het totaal aantal bellers artsen zijn. In de meeste gevallen overweegt men een bepaald medicijn voor te schrijven aan een sporter die in aanmerking komt voor dopingcontroles en twijfelt men of de werkzame stof van dat medicijn op de dopinglijst voorkomt. Andere vragen hebben betrekking op medische verklaringen. Wat moet daar precies op staan en bij wie moet de verklaring ingediend worden zijn voorkomende vragen. Ook komt het voor dat sporters zich melden aan de Doping Infolijn met gezondheidsklachten vanwege het gebruik van dopinggeduide middelen. Deze krijgen dan vaak het advies dit met hun behandelend arts te bespreken.

Mini-enquête

Naast topsporters is dus de groep sporters van sportscholen en fitnesscentra het ruimst vertegenwoordigd in de huisartsenpraktijk. Op een nascholingscursus voor huisartsen in de regio Utrecht in 2002, dat als thema 'Sportgeneeskunde' had, werd door het NeCeDo een presentatie gehouden met als titel "Doping door sportschoolbezoekers". Zo'n kleine 100 huisartsen waren bij die presentatie aanwezig. Middels een stelsysteem konden vragen aan de aanwezigen gesteld worden. Op die manier was het mogelijk een indruk te krijgen van de houding van de huisarts en hun behoefte aan informatie. Een tweetal vragen werd aan de zaal voorgelegd. Steeds was maar één keuze mogelijk. Vraag 1 werd meteen aan het begin van de presentatie gesteld, vraag 2 aan het einde.

Inhoud nascholing

Op basis van bovenstaand onderzoek en de minipeiling is een specifieke nascholing ontwikkeld voor huisartsen. Casuïstiek staat hierbij centraal en wordt bovendien gebruikt om algemene zaken aan de orde te stellen. Zo komen de veranderingen vanwege de nieuwe Wereld Anti-Doping Code (nieuwe lijst, andere positie van sportbegeleiders waaronder ook medisch per-

soneel, andere regels omtrent medische verklaringen) aan bod. Maar ook de medische problematiek van de cosmetische sporters komt ruimschoots aan bod. Bijvoorbeeld wat is zinvol lichamelijk onderzoek; welke bloedwaarden kunnen bepaald worden? En wat kun je daarbij

tegenkomen? Het NeCeDo is blij met deze toegenomen belangstelling vanuit de medische professie. Een beter begrip over dopingkwesties kan een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen en tegengaan van doping.

De vragen en resultaten zijn als volgt:

Vraag 1. *Casus: man (25 jaar, gespierd, bodybuilder) geeft aan dat hij regelmatig anabolica gebruikt. Hij ervaart meerdere bijwerkingen en maakt zich zorgen over zijn gezondheid. Hij vraagt u (als zijn huisarts) hem 'te begeleiden'. Wat doet u?*

Negeren	1,5%
Informeren; verder geen actie	39,1%
Doorverwijzen naar deskundige collega	37,7%
Medisch onderzoek verrichten	15,9%
Medisch onderzoek plus voorschrijven anabolica	1,5%
Geen mening	4,4%

Vraag 2. *Wat zou u zelf nog wensen t.a.v. het onderwerp 'doping bij sport-schoolbezoekers'?*

Niks; geen speciale wensen	7,5%
Beter willen doorverwijzen naar deskundigen	35,8%
Zelf meer willen weten → beter informeren	32,8%
Meer kennis → beter informeren en t.b.v. specifiek medisch onderzoek	23,9%

Begeleiders gebonden?

De vorige uitgave van de Receptor besteedde er ook al aandacht aan, de positie van de begeleider in het anti-dopingbeleid. De begeleider en diens rol krijgt in de Wereld Anti-Doping Code veel aandacht. Zoveel aandacht dat welhaast gesproken kan worden van een nieuwe doelgroep. Gezien de belangrijke rol die de begeleider rond het team of de sporter tegenwoordig vervult lijkt de toename in regelgeving terzake de begeleider gerechtvaardigd. Zijn die nieuwe regels echter wel toepasbaar?

Wie vallen onder het begrip "begeleider"

Bij de term "begeleider" wordt normaliter gedacht aan de trainer/coach en vooral medisch personeel zoals artsen, fysiotherapeuten en verzorgers. Als het om regels gaat, is het echter noodzakelijk dat deze precies aangeven wat zij verstaan onder "begeleider". De Wereld Anti-Doping Code spreekt in dit verband over "begeleidend personeel" en definieert dit begrip als volgt: "elke coach, trainer, manager, zaakwaarnemer, teammedewerker, official of medische of paramedische begeleider die is aangesloten bij de Bond, een bij de Bond aangesloten club of vereniging of een organisatie waarbij de Bond is aangesloten en werkt met sporters die deelnemen aan of zich voorbereiden op sportwedstrijden of die sporters onder behandeling heeft". Het door het NeCeDo ontwikkelde Model Dopingreglement Nederlandse Sport-

bonden, dat is gebaseerd op de Code, hanteert dezelfde uitleg voor begeleidend personeel.

Definitie onduidelijk

De definitie noemt dus een aantal functies en personen, maar laat tegelijkertijd een heleboel open. Wat wordt bijvoorbeeld verstaan onder een teammedewerker die met een sporter werkt? Het is in ieder geval duidelijk dat de definitie verder gaat dan alleen medisch personeel, trainers en coaches. Eigenlijk kun je stellen dat vrijwel iedereen die met sporters werkt onder de term "begeleidend personeel" is te scharen. Toch is het uitermate belangrijk helder te krijgen wie er precies mee bedoeld wordt. Immers, degenen die zijn te kwalificeren als "begeleidend personeel" dienen zich te houden aan de regels zoals de Code, en daaruit voortvloeiend de dopingreglementen van de sportbonden, die aangeeft. Laten we een aantal voorbeelden noemen. Valt de geldschietster van een commerciële schaatsploeg onder dit begrip? Hoe zit het met een bestuurslid of de topsportcoördinator van een bond?

Binding begeleiders aan de dopingregels

Naast de vraag wie nu daadwerkelijk begeleiders zijn te noemen is het zeker zo interessant te bekijken of, en zo ja hoe, dit begeleidend personeel is gebonden aan de regels van het dopingreglement. Normaal gesproken gelden de regels van een sportbond voor de leden van die

sportbond. Soms zijn begeleiders ook lid van de sportbond (bijvoorbeeld de KNVB), maar meestal is dit niet zo.

Het is dus van belang na te gaan of al het begeleidend personeel gebonden is aan de dopingregelgeving. Indien er geen binding is tussen de begeleider en de (regels van de) bond hoeft de begeleider zich (formeel) niet aan die regels te houden. Wanneer de begeleider dan toch verboden handelingen verricht, is het moeilijk(er) voor de bond om daar wat aan te doen. Om dit soort problemen te voorkomen is het wenselijk dat sportbonden binding van al het begeleidend personeel aan de bondsreglementering creëren. Overigens geeft de Code ook aan dat deze binding tot stand gebracht dient te worden.

Dit kan op verschillende wijzen gebeuren. Te denken valt aan de constructie waarbij alle begeleiders moeten zijn aangesloten (als lid) bij de bond om binnen de bond functies te kunnen uitoefenen. Dat zou dan gelden voor medewerkers van de bond, maar ook de medewerkers van (professionele) sportploegen die aan wedstrijden deelnemen binnen de bond en voor vrijwilligers van de sportverenigingen die bij de bond actief zijn. Andere mogelijkheden om binding tot stand te brengen zijn via licenties, aansluitings- en arbeidsovereenkomsten en mogelijk gedragscodes voor beroepsgroepen.

Rechten en plichten van begeleidend personeel

In het bovenstaande is uitgebreid stilgestaan bij de definitie van begeleidend personeel, maar wat zijn nu precies de rechten en plichten (de verboden) die voor het begeleidend personeel gaan gelden? In de Code en het Model Dopingreglement wordt voornamelijk gesproken over verboden handelingen en de sancties. Voor wat betreft de verboden handelingen gaat het om: het niet of onvoldoende meewerken aan de dopingcontrole, fraude, bezit, toediening en handel. Ook pogingen tot deze handelingen zijn strafbaar.

Bij gebrekkige medewerking gaat het om het opvolgen van de aanwijzingen van de dopingcontrole-official en het niet mogen frustreren van de afnameprocedure. Met fraude wordt manipulatie van het controle materiaal, geknoei met het urinemonster of met de controleformulieren bedoeld. Bij het begrip bezit wordt uitgebreid stil gestaan, omdat sommige begeleiders uit hoofde van hun functie wel (verboden) geneesmiddelen bij zich mogen hebben en andere begeleiders niet. Het dopingreglement geeft aan wie wat mag en welke rechtvaardigingsgronden gelden. Voor toediening van verboden stoffen geldt deels hetzelfde als voor

bezit. Ook hier mogen sommige begeleiders bepaalde handelingen (bijvoorbeeld bij acute medische noodzaak of een dispensatie) wél uitvoeren, zoals het toedienen van bepaalde medicamenten. Voor anderen gelden deze uitzonderingen niet. Handel in verboden stoffen is volgens de Nederlandse wet slechts toegestaan aan apothekers en apotheehoudende huisartsen. Handel door begeleidend personeel is dan ook verboden, behalve voor legale therapeutische doeleinden.

Sancties

Indien een begeleider de regels overtreedt kan het tuchtorgaan van de bond sancties opleggen. De sancties bij een eerste overtreding van het dopingreglement zijn bij gebrekkige medewerking, fraude en/of bezit twee jaar uitsluiting van uitoefening van enige functie binnen de bond. Bij een tweede overtreding is de sanctie levenslang. Voor overtredingen inzake handel of toediening wordt een periode van uitsluiting opgelegd van minimaal vier jaar en maximaal levenslang. Een overtreding die een minderjarige betreft en is begaan door begeleidend personeel, wordt als zeer ernstig aangemerkt en kan tot levenslange uitsluiting van dat begeleidend personeel leiden.

Indien de betreffende begeleider kan aantonen dat bij de overtreding geen sprake was van (aanmerkelijke) schuld of nalatigheid, kan het tuchtorgaan van de bond de sanctie met de helft of zelfs helemaal reduceren.

Bonden zijn door de komst van de Code verplicht uitspraken in dopingzaken van andere bonden over te nemen en van toepassing te verklaren binnen de eigen bond. Een begeleider die binnen de ene bond een sanctie heeft gekregen, kan daardoor niet zomaar overstappen naar een andere bond en daar weer aan het werk gaan.

Overeenstemming met de Code

De Code is vastgesteld in maart 2003. De Nederlandse sportbonden moeten hun regelgeving voor de Olympische Spelen van Athene (augustus 2004) in overeenstemming hebben gebracht met de bepalingen uit de Code. Dit wil zeggen dat de komende tijd de positie van de begeleider in de schijnwerpers blijft staan. De bepalingen uit de Code inzake begeleidend personeel zijn inmiddels verwerkt in het Model Dopingreglement Nederlandse Sportbonden. Vervolgens moet worden beoordeeld welke personen binnen een bond vallen onder de definitie "begeleidend personeel". Tot slot dient te worden bekeken in hoeverre alle begeleiders gebonden zijn aan het dopingreglement en zo nee, hoe die binding kan worden gerealiseerd.

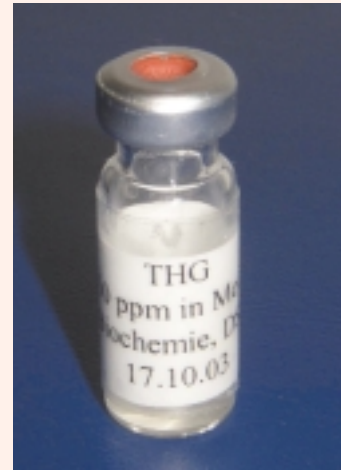
Van de directietafel

THG zet rechtspositie topsporters onder druk

Ondanks de goede ontwikkelingen op dopinggebied van de laatste tijd, waaronder een 'Code proof' dopingreglement en een zekerheidsstelsel voor voedingssupplementen, was het THG wat de klok sloeg. Hoogwaardig geknutsel aan een medicijn om woekerend baarmoederslijmvlies te behandelen met als enige doel de dopingcontrole te ontlopen, de boel te flessen maar bovenal je collega-sporters snoeihard te bedonderen. Aangezet door een niet-gespeelde, zielsdiepe verantwoordigingsstroepen de poortwachters van het anti-dopingbeleid de mouwen op om deze eerste klas valsspelers de toegang tot de internationale sportarena's voor eens en voor altijd te ontzeggen. "No Passeran" voor Dwain Chambers en de zijnen, "The hunt is on!". Vanuit het WADA hoofdkwartier in Montreal werd de dopingwereld opgeroepen de eigen procedures nog eens tegen het licht te houden teneinde de mogelijkheden te bepalen om urinemonsters te laten heranalyseren. Laboranten werden uitgedaagd de grenzen van hun mandaat op te zoeken en oude urinemonsters bij wijze van spreken op te graven om ze nogmaals door de chromatograaf te jagen, op zoek naar de unieke THG piekjes. Kan dat dan allemaal zomaar? Dat was met name de vraag die het NeCeDo werd gesteld.

"We just do not declare them negative" was het ontluisterende antwoord op de vraag "Hoe kun je maanden na dato urinemonsters nogmaals analyseren op THG en daar tuchtrechtelijke sancties aan verbinden?". Ontluisterend omdat normaal gesproken een controle is afgelopen wanneer de uitslag is gerapporteerd aan de sporter. Positief of negatief, in beide gevallen wordt de uitslag vastgesteld. Een uitslag die bindend is en waar dus niet op wordt teruggekomen. Zo is het ook geregeld bij die sportbonden die gebruik maken van het NeCeDo modeldopingreglement. Dopingcontroles hebben immers een begin en een einde.

De regelgeving van sommige internationale sportfederaties (IF) daarentegen rept met geen woord over negatieve uitslagen bij de dopingcontrole. De negatieve uitslag van een dopingcontrole wordt daardoor niet definitief en bindend. Met andere woorden, je bent niet positief tot het moment dat iemand mischien toch nog iets in je plas vindt.

En sommige laboranten hebben nog urinestalen uit 1984! Een laboratorium mag deze urinestalen nog in het bezit hebben, omdat er geen maximum bewaartermijnen in de internationale standaard voor laboratoria staan vermeld. Al kun je natuurlijk op je vingers natellen dat het juridische gedonder exponentieel toeneemt naarmate het meer maanden geleden is dat een urinemonster werd verzameld.

Is het Nederlandse anti-dopingbeleid daarmee verworden tot een tandeloos schoothondje? Allerm minst. Het persoonlijke belang van de sporter telt in dit geval echter zwaarder mee dan het vinden van dopinggeduide stoffen. Het is goed te beseffen dat de uitvoering van een dopingcontrole diep ingrijpt in de privacy van een topsporter. Om deze vervolgens ook nog eens gedurende maanden in het ongewisse te laten omtrent de uitslag ervan, een uitslag die overigens verregaande consequenties kan hebben, is een te zware maatregel. Zelfs wanneer het gaat om THG.

WADA-dopinglijst 2004 van kracht

Sinds 1 januari van dit jaar is het zo ver. Lang heeft de sport- en anti-dopingwereld naar dit moment uitgezien, de nieuwe dopinglijst is van kracht.

De dopinglijst is nieuw, om een aantal redenen:

1. De lijst is niet langer opgesteld door de Medische Commissie van het IOC, maar door het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA).
2. Voor het eerst zijn er diverse inspraakrondes geweest over wat er op de lijst moest komen, waarbij sportorganisaties, dopingorganisaties, wetenschappers en overheden hun commentaar konden leveren.
3. Verder heeft WADA drie criteria opgesteld waaraan een stof dient te voldoen alvorens op de nieuwe dopinglijst geplaatst te worden: een stof is prestatiebevorderend; een stof is schadelijk voor de gezondheid; en/of een stof gaat in tegen de 'Spirit of Sport' gedachte. Een stof moet aan minimaal twee van de drie criteria voldoen. Met Spirit of Sport worden waarden en normen van sport bedoeld ('fair play').
4. Er geldt een nieuwe regel voor het gebruik, op medische indicatie, van een geneesmiddel met hierin een dopinggeduide stof, zoals bij (inspannings)astma en diabetes. Voortaan dient een sporter voor elk geneesmiddel dat hij/zij gebruikt waarin een dopinggeduide stof zit een dispensatieverzoek in te dienen bij een onafhankelijk panel. Het panel zal toestemming dienen te geven voor het gebruik. Meer over dit panel elders in deze Receptor.

Alhoewel de groepen van stoffen op de lijst grondig zijn herzien en bediscussieerd, zijn er in het eindresultaat maar weinig echt schokkende wijzigingen die de dagelijkse praktijk van de sporter beïnvloeden. Door diverse partijen waaronder de Nederlandse organisaties is (helaas tevergeefs) in de inspraakrondes aangedrongen op grotere veranderingen, zoals het verwijderen van de groepen narcotica, cannabinoïden en glucocorticosteroiden van de dopinglijst, omdat zij niet voldoen aan het prestatiebevorderende criterium. De indeling van de nieuwe lijst ziet er als volgt uit:

I Stoffen en methoden verboden binnen wedstrijdverband

Verboden stoffen

- S1** Stimulantia
De belangrijkste verandering die hier is doorgevoerd is het verdwijnen van cafeïne en pseudo-efedrine van de lijst.
- S2** Narcotica

Bij deze groep zijn geen grote veranderingen doorgevoerd.

S3 Cannabinoïden
Per 1 januari 2004 zijn cannabinoïden, binnen wedstrijdverband, in alle sporten verboden. Dit is in elk geval een verduidelijking ten opzichte van vorige lijsten, waarbij het verbod om cannabis niet altijd duidelijk was.

S4 Anabole middelen
Hier zijn geen belangrijke veranderingen opgetreden ten opzichte van de IOC-dopinglijst, zij het dat het beruchte THG nu op de lijst staat.

S5 Peptide hormonen
Hier zijn geen belangrijke veranderingen opgetreden.

S6 Bèta-2 agonisten
Op de IOC-dopinglijst viel deze groep van stoffen onder de groep van anabole middelen. Op de WADA-dopinglijst worden de bèta-2 agonisten als zelfstandige groep genoemd.

S7 Middelen met een anti-oestrogene werking
Hier zijn geen belangrijke veranderingen opgetreden.

S8 Maskerende middelen
Opvallend is dat diuretica nu onder deze groep vallen, terwijl ze op de IOC-lijst als een aparte groep werden benoemd. Overigens zijn diuretica ook in categorie III terug te vinden, als groep P3.

S9 Glucocorticosteroiden
Er is meer duidelijkheid gecreëerd over de toegestane toedieningswijze van deze stoffen.

Verboden methoden

- M1** Verbetering van het zuurstoftransport
- M2** Farmacologische, chemische en fysieke manipulatie
- M3** Genetische doping
Hier zijn geen grote veranderingen opgetreden.

II Stoffen en methoden verboden binnen wedstrijdverband en buiten wedstrijdverband

De stoffen en methoden die in onderstaande groep genoemd staan, zijn zowel binnen als buiten wedstrijdverband verboden. Dit in tegenstelling tot groep I die alleen verboden is binnen wedstrijdverband.

S4 Anabole middelen
S5 Peptide hormonen
S6 Bèta-2 agonisten
Alleen salbutamol is buiten wedstrijdverband verboden en alleen indien de concentratie in de urine groter is dan een bepaalde grenswaarde.

S7 Middelen met een anti-oestrogene werking

S8 Maskerende middelen

M1 Verbetering van het zuurstoftransport

M2 Farmacologische, chemische en fysieke manipulatie

M3 Genetische doping

III Stoffen verboden in bepaalde sporten

In tegenstelling tot bovenstaande groepen zijn er ook een aantal stoffen die niet voor iedere sporter verboden zijn. Internationale sportbonden konden tijdens de inspraakprocedure aangeven welke stoffen buiten de hierboven genoemde ook als doping moesten worden beschouwd binnen een bepaalde tak van sport. Met naam en toenaam wordt hier vermeld om welke sport en welke verboden stof het gaat en of er sprake is van een grenswaarde.

P1 Alcohol (alleen binnen wedstrijdverband verboden)
Voorbeelden van bonden die alcohol verbieden zijn autosport, karate, voetbal en gymnastiek.

P2 Bètablokkers (alleen binnen wedstrijdverband verboden, tenzij anders staat vermeld)
Voorbeelden van bonden die bètablokkers verbieden zijn bobslee, schieten en zwemmen.

P3 Diuretica
Diuretica zijn in alle sporten verboden als maskerende middelen, zowel binnen als buiten wedstrijdverband (zie S8). Echter, in de hier genoemde sporten met gewichtsklassen en sporten waar gewichtsverlies de prestatie kan bevorderen, wordt geen dispensatie verleend voor het medisch gebruik van diuretica. Voorbeelden van bonden die diuretica te allen tijde hebben verboden zijn bodybuilding, judo en taekwondo.

IV Specifieke stoffen
Onder deze groep vallen stoffen die gemakkelijk kunnen leiden tot het onbedoeld overtreden van anti-dopingregels doordat ze veel worden gebruikt in geneesmiddelen of waarvan het minder waarschijnlijk is dat ze met succes worden gebruikt als doping. Een dopingovertreding betreffende een dergelijke stof kan leiden tot een verlaagde sanctie, op voorwaarde dat een sporter kan aantonen dat het gebruik van een dergelijke specifieke genoemde stof niet is gedaan met het oogmerk sportprestaties te verbeteren. Deze specifieke stoffen zijn:

- Efedrine, L-metamfetamine, methylefedrine (stimulantia)
Cannabinoïden
Geïnhaleerde bèta-2 agonisten (behalve clenbuterol)
Diuretica (niet van toepassing op sectie P3)
Probenecide (maskerende middelen)
Glucocorticosteroiden
Bètablokkers
Alcohol

Concluderend kan worden gesteld dat de nieuwe lijst een stap vooruit is ten opzichte van de vorige lijsten. Uiteraard is de complete lijst te verkrijgen bij het NeCeDo of te downloaden van de NeCeDo website: www.necedo.nl.

Kort nieuws

Onafhankelijk Panel buigt zich over dispensatieverzoeken

Een van de bepalingen uit de Wereld Anti-Doping Code is die over de installering van een onafhankelijk Nederlands panel dat alle dispensatieverzoeken van Nederlandse sporters moet gaan beoordelen. Indien een sporter een geneesmiddel gebruikt waar een dopinggeduide stof inzit, zoals bijvoorbeeld tegen astma of diabetes, zal hij/zij hiervoor een dispensatieverzoek moeten indienen bij het panel. Het panel zal beoordelen of 1) de sporter het dopinggeduide geneesmiddel echt nodig heeft, 2) of er geen alternatief geneesmiddel bestaat en 3) of het geneesmiddel geen aanvullend wedstrijdvoordeel oplevert. Het panel gaat werken volgens internationale regels en criteria zodat elk dispensatieverzoek, ongeacht de tak van sport, op eenzelfde wijze wordt beoordeeld. Het Ministerie van VWS, NOC*NSF, de Atletencommissie, DoCoNed en NeCeDo bereiden thans de installatie van het panel voor. Naar verwachting zullen deze werkzaamheden in de eerste helft van dit jaar zijn afgerond. Tot die tijd blijven de nu geldende regels van kracht.

Nieuwe voorlichtingsmaterialen vertraagd

Met de komst van de nieuwe Code staan er grote veranderingen voor de deur. Het NeCeDo wil alle Nederlandse (top)sporters goed en volledig informeren over de gevolgen van de Code in de praktijk. Op dit moment zijn er echter een aantal zaken nog niet geheel duidelijk, zoals de installering van een onafhankelijk panel dat dispensatieverzoeken moet gaan beoordelen. Vanwege deze en andere onzekerheden zijn er op korte termijn nog geen nieuwe voorlichtingsmaterialen beschikbaar. De verwachting is dat in maart de nieuwe voorlichtingsmaterialen gereed zullen zijn. Overigens is het wel zo dat in januari de dopinglijst en een lijst van toegestane geneesmiddelen aan de sporters verzonden zullen worden.

De oplossing voor een groot probleem

Nieuw zekerheidssysteem voor voedingssupplementen

Het onderwerp doping wordt vaak als een probleem ervaren. Het feit dat de afgelopen jaren dopinggeduide stoffen zijn gevonden in voedingssupplementen, zonder dat dit op het etiket gedeclareerd was, was zeker een probleem. In de Receptor is regelmatig gewezen op de risico's die verbonden zijn met het innemen van supplementen. Maar voor dit probleem is nu een oplossing gekomen. In samenwerking met verschillende partijen uit de sportwereld en met producenten van voedingssupplementen is er een overzicht gemaakt van supplementen die voldoen aan de hoogste normen, en daardoor de grootst mogelijke zekerheid bieden dat deze geen dopinggeduide stoffen bevatten.

Deze zekerheid wordt geboden door een nieuw opgezet systeem, het Nederlands Zekerheidssysteem Voedingssupplementen Topsport (NZVT). Het NZVT is met medewerking van schaatsster Renate Groenewold in november 2003 gelanceerd op een persbijeenkomst in ijsstadion Thialf in Heerenveen.

Het systeem bestaat uit meerdere onderdelen, welke allemaal gericht zijn op het zo dopingvrij mogelijk produceren van supplementen voor (top)sporters. Het uiteindelijke product is een website met daarop een overzicht van product-batchcombinaties die met recht "topsportvriendelijk" genoemd mogen worden.

Voorgeschiedenis

Reeds in de tijd van de dopingzaak van Troy Douglas, in 1999, werd duidelijk dat voedingssupplementen doping konden bevatten zonder dat dit op het etiket gedeclareerd stond. Ook bij de zaken rondom Edgar Davids, Frank de Boer en Jaap Stam en bij talloze internationale affaires werd deze relatie gelegd. Het probleem bij dit soort zaken is dat achteraf het verschil tussen bedoeld en onbedoeld dopinggebruik nooit kan worden aangetoond. Hierdoor zullen volgens de internationaal geldende regels alle sporters die positief testen bij een dopingcontrole als dopinggebruikers behandeld worden, ook als de positieve dopingcontrole terug is te voeren op onbedoeld gebruik, bijvoorbeeld door het innemen van voedingssupplementen.

Om de Nederlandse topsporters en hun begeleiders meer duidelijkheid te geven over het onderwerp "voedingssupplementen en doping" is er in de aanloop naar de Olympische Spelen van Salt Lake City een project gestart. Hierbij konden sporters die genomineerd waren voor Salt Lake City de voedingssupplementen die zij gebruikten indienen voor een laboratoriumanalyse. Aan het project deden verschillende partijen mee, te weten Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF), de NOC*NSF atletencommissie, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), de brancheorganisatie Natuur- & gezondheidsProducten Nederland (NPN), het NeCeDo, TNO-voeding en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het was toen reeds de bedoeling om met behulp van dat project uiteindelijk een blijvende oplossing te verkrijgen.

Onderdelen NZVT

Het NZVT is in wezen een vorm van zelfregulatie door de branche. De producenten zelf leven extra kwaliteitseisen na bij de grondstof-

aankoop, de productielijnen en de etikettering. De gevolgde procedures worden schriftelijk gerapporteerd aan de brancheorganisatie, de NPN. Het eindproduct van een bepaald voedingssupplement, dat wil zeggen het supplement zoals dit in de winkel ligt, wordt uiteindelijk getest in een laboratorium op meer dan twintig dopinggeduide stoffen. Van deze stoffen is bekend dat deze incidenteel kunnen voorkomen in voedingssupplementen. Het gaat hierbij om hormonale stoffen (inclusief de stoffen gerelateerd aan nandrolon) en stimulantia (zoals efedra en amfetamines). Deze stoffen zijn voor alle sporten verboden. Pas als het product voldoet aan alle hiervoor genoemde eisen, bewezen door de informatie waarover de NPN beschikt en het goed doorstaan van de laboratoriumtest, zal het NeCeDo het betreffende product op de website zetten: www.necedo.nl/nzvt. Het is hierbij essentieel dat de gebruikers van deze website uitsluitend kijken naar de combinatie van een bepaald product met de bijbehorende specifieke batchcode. Een nieuw batchnummer betekent namelijk een nieuwe productiepartij, en elke partij dient opnieuw gecontroleerd te worden.

Garanties

Aangezien het niet mogelijk is om iedere verpakkingseenheid te controleren op dopinggeduide stoffen kan het NZVT geen 100% garantie geven dat een bepaald supplement geen dopinggeduide stoffen bevat. Het NZVT neemt ook geen verantwoordelijkheden over, maar het geeft sporters en begeleiders informatie over supplementen die volgens de hoogst mogelijke normen geproduceerd worden. Op de NZVT-website staat nadere informatie over de zekerheden die het NZVT biedt en op welke manier het systeem gebruikt moet worden om maximale zekerheid te bieden. Het NZVT is uitsluitend opgezet om het risico op een onbedoelde positieve dopingcontrole bij het gebruik van voedingssupplementen te minimaliseren, en niet om in te gaan op de wijze waarop de genoemde supplementen de sportprestatie kunnen verbeteren. Er is een algemene consensus onder sportdiëtisten en andere voedingsdeskundigen dat het gebruik van voedingssupplementen alleen zinvol kan zijn als het algemene voedingspatroon optimaal is afgestemd, daarbij rekening houdend met de dagelijkse activiteiten van het individu. Dit betekent voor sporters dat de basisvoeding en de sportspecifieke voeding goed moeten zijn verzorgd.

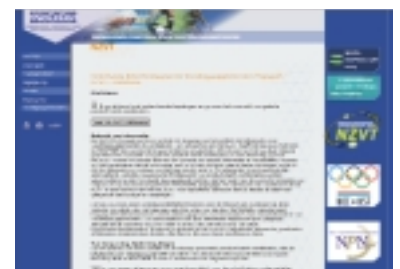
Vragen bij de website

De producenten bieden vrijwillig hun producten aan bij het NZVT.

Hierdoor is het natuurlijk mogelijk dat een sporter een supplement wil gebruiken dat niet op de NZVT-website staat. In deze gevallen wordt aangeraden om 1) op de website te zoeken of er een andere producent is die hetzelfde type supplement verkoopt en in de toekomst dit supplement te gebruiken (het is mogelijk om de producten die op de site staan per type supplement te ordenen); of 2) af te spreken met de fabrikant van het gewenste supplement dat deze fabrikant zich aanmeldt bij de NPN (tel. 0341 - 554 023) en in de toekomst mee gaat doen aan het NZVT. Alleen dan weet de sporter of het supplement, met de grootst mogelijke zekerheid, vrij is van doping. Het opzetten van de website heeft enige tijd geduurd. In de tussentijd hebben sommige producenten hun supplementen zelf laten testen bij een laboratorium. Hoewel dit soort initiatieven vaak vanuit een goede wil wordt geïnitieerd, biedt zij de consument (ofte wel de sporter en zijn/haar begeleiders) weinig duidelijkheid over de wijze waarop dit soort testen geïnterpreteerd moet worden. Het NZVT is een onafhankelijk systeem en geeft een oordeel dat niet gericht is op het verkopen van een bepaald product maar uitsluitend op het overdragen van informatie. Binnen het NZVT zijn tevens afspraken gemaakt op welke manier een producent zijn of haar producten aan mag bevelen in advertenties. Sporters wordt aangeraden regelmatig op de NZVT-website te kijken want alleen daar staat welke product-batchcombinaties voldoen aan de NZVT-normen.

Oplossing

Het NeCeDo is verheugd dat het NZVT van start is gegaan en denkt dat het in een behoefte voorziet. De afgelopen jaren is meerdere keren gebleken dat topsporters het als een groot probleem ervaren dat zij door de verschillende organisaties in de sport ontraden worden om voedingssupplementen te nemen. In bepaalde gevallen was ook voor voedingsdeskundigen dit advies lastig op te volgen. De uiteindelijke beslissing om een bepaald supplement wel of niet te nemen blijft natuurlijk bij de sporter zelf liggen, maar met behulp van de informatie die de NZVT-website geeft, kan een sporter nu een verantwoorde keuze maken.

"Gendoping zie ik als een groot gevaar voor de sport"

Staatssecretaris C. Ross-van Dorp blijft doping bestrijden

Door Jan Brouwer de Koning

Ze verwacht niet dat het dopingprobleem definitief kan worden opgelost. Daarvoor is het te diep in de topsport doorgedrongen. Vrijgeven van doping is echter geen optie voor Clémence Ross-van Dorp, staatssecretaris van VWS. 'Je moet je er niet bij neerleggen dat sporters hun gezondheid met verboden middelen verkanselen. En ik wil er ook niet aan dat ze met hun bedrog zoiets moois als topsport kapot maken. Als staatssecretaris zal ik dopinggebruik blijven bestrijden.'

Dat Ross-van Dorps woorden geen loze kreten zijn, heeft ze de afgelopen maanden wel bewezen. Zo was ze verantwoordelijk voor de instelling van het Nederlands Antidoping Platform, en ondertekende ze ook de Declaratie van Kopenhagen. Met het antidopingplatform wil de bewindsvrouw komen tot een beter gecoördineerd dopingbeleid in Nederland. Zo'n beetje alle instanties en partijen die wat te maken hebben met het bestrijden van doping – waaronder ook het NeCeDo - zetelen in het platform. Met de Declaratie van Kopenhagen ondersteunen overheden het werk van het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA). Verder maakte Ross eind vorig jaar een lijst van dopingvrije voedings-supplementen mogelijk en gaf ze opdracht een studie te verrichten naar de mogelijkheden van gendoping in ons land.

Een bewijs dat u de doping als serieus gevaar van de sport ziet.

Ross-van Dorp: 'Inderdaad. Doping is helaas nog steeds de schaduwzijde van de sport, en dan met name van de topsport. Het is zeer onsportief en kan bovendien erg gevaarlijk zijn voor de gezondheid van de sporters. Dat laatste bleek laatst tijdens de bijeenkomst over gendoping. Als je hoort wat voor ernstige kwalen je daarmee op de hals haalt, dan kun je nauwelijks bevatten dat er sporters zijn die zulke risico's willen nemen.

Wat de fair-play gedachte aangaat; ik vind het onverteerbaar dat sporters die vals spelen, met de eer en – vaak - het geld gaan strijken. Kijk eens naar de Nederlandse atleten die tijdens de wereldkampioenschappen in Parijs dit jaar vierde werden. Geen medaille, geen plek op het ereschavot. De Engelse ploeg die tweede werd, zal waarschijnlijk alsnog worden uitgesloten wegens dopinggebruik, en dan

krijgen de Nederlanders de medailles bij wijze van spreken over de post. Dan blijft de prestatie erg goed, maar de lol is er dan wel af, lijkt me.'

Wat zouden de gedupeerde sporters kunnen doen, als ze de eer, het applaus en het volkslied door vals spelende collega's mislopen?

'Dat is niet eenvoudig. Misschien dat er eens eentje in een apert geval van dopinggebruik naar de burgerrechter zou moeten stappen. Stel je voor dat een rechter de valsspeler zou veroordelen tot het vergoeden van de schade, zowel materieel als immaterieel. Dat zou niet alleen prettig zijn voor de gedupeerde, maar het zou potentiële dopinggebruikers aan het denken zetten. Misschien is zoiets wel een deel van de oplossing van het dopingprobleem.'

Vindt u dat er in Nederland voldoende wordt gedaan aan het tegengaan van dopinggebruik?

'Ik vind van wel. Als je het met andere landen vergelijkt, doet Nederland het behoorlijk goed. En dat gaat zeker ook op voor de overheid. Die steekt er fors geld in – kijk maar naar het NeCeDo en DoCoNed – maar besteedt ook veel aandacht aan dit thema. We verlangen van sportbonden dat ze een dopingreglement moeten hebben en ook dat ze hun leden informeren over de risico's van dopinggebruik. De overheid loopt voorop als het om het tegengaan van dopinggebruik gaat. Samen met de georganiseerde sport, die de laatste jaren het grote belang ervan ook inziet.'

Bent u een voorstander van mondiale harmonisatie van het antidopingbeleid?

'Absoluut. Als sportliefhebber heb ik me er altijd over verbaasd dat een dopingzondaar in de ene tak van sport een zwaardere straf kreeg opgelegd dan in een andere sport. En net zo raar is het dat het ene land voor eenzelfde vergrijp zwaardere straf dan een ander land. Dat is niet geloofwaardig. Daarom is de harmonisatie een goede zaak. Ik vind het echter wel belangrijk dat straffen binnen de juiste proporties blijven. Stel dat een sporter het aannemelijk kan maken dat hij slachtoffer is van een vervuild voedingssupplement, dan is een schorsing van vier jaar geen passende straf. Ik las laatst over een voorstel van de atletiekfederatie in de VS: ze willen daar sporters al bij de eerste de beste dopingovertreding levenslang schorsen. Dat gaat mij te ver.'

U bent een voorstander van het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA). Nu weigert een aantal leden de contributie daarvoor te betalen. Hierdoor komt het werk van WADA onder druk te staan. Nu wil WADA voor niet-betalende landen de vlag niet meer hijsen bij grote internationale sportwedstrijden. Mee eens?

'Zo'n signaal lijkt me niet het juiste. Want je pakt hiermee de sporters en die kunnen er niets aan doen dat hun land de WADA-contributie niet afdraagt. Je moet de overheden van die landen aanpakken. Bijvoorbeeld door hen niet meer te accrediteren bij grote sportwedstrijden. Of door deze landen geen belangrijke functies bij IOC of WADA meer te geven. Sancties OK, maar dan niet ten koste van de sporters.'

Wat ziet u als grootste bedreiging binnen de dopingwereld?

'Gendoping is zeker één van de grootste gevaren. Vooral omdat het zo onomkeerbaar is. Een gemanipuleerd gen kun je niet meer terugveranderen, met alle risico's van dien. Verder vind ik de THG-affaire heel beangstigend. De eerste keer dat een middel speciaal voor betere sportprestaties is ontwikkeld. Hiervóór ging het altijd om bestaande geneesmiddelen, die de sportprestaties ook nog eens positief beïnvloedden. THG is dus puur gemaakt als dopingmiddel. Misschien was dit wel onvermijdelijk, omdat de dopingwedloop nu eenmaal doorgaat. Dan vervagen grenzen. Ik vind het overigens wel heel mooi dat ook bij dit middel detectie mogelijk is gebleken. Een bewijs dat we uitvindes van nieuwe middelen op de hielen blijven zitten. En daar ben ik blij mee.'

Colofon

Receptor is een uitgave van het Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken (NeCeDo) om haar partners en relaties te informeren over doping. Informatie uit Receptor mag door derden worden gebruikt. Bij overname van artikelen dient bronvermelding plaats te vinden.

Hoofd- en eindredactie:
Penélope Di Lella

Aan deze uitgave werkten mee:

Rens van Kleij
Frans Stoele
Jan Brouwer de Koning
Steven Teitler
Hetteke Frima
Bart Coumans
Olivier de Hon

Met dank aan:
Mevrouw Ross-van Dorp

Fotografie:
A. Derwort i.o.v. Dima
Olivier de Hon

Vormgeving, lay-out en druk:
Dima Drukkerij B.V

Redactieadres:
NeCeDo
T.a.v. de redactie van Receptor
Postbus 5014
2900 EA Capelle aan den IJssel
tel: 010 2010150
fax: 010 2010159
info@necedo.nl
www.necedo.nl

Uitgave:
15 (januari 2004)